

זיכרון קדש

לאודו ובדרכו של מרן הגה"ק רבי שמואל מאיר הכהן מאמסנא ולמעלה בקודש זי"ע

גליון לא - פרשת ראה תשפ"ו

◆ דרשות המאיר ◆

מתוך דרשות רבנו מכתי"ק

**דרוש לספר תורה שאמרתי בבית הכנסת
החדשה בית ישראל באהנהפושט, בעת
שנתנו חבורת נשים [הספר תורה]**

ביום א' פ' עקב י"ז מנחם אב תרפ"ד

האם נשים חייבות במצות כתיבת ספר תורה

יש לנו להעמיק במהות השמחה בעת הזאת, כי ח"ו אין שמחתנו כמו שמספרים מאחד ששמח בשמחת תורה ואמר ששמח מזה שנתן הקב"ה התורה לנו ולא לאומות העולם, כי אם הם היו מקבלים התורה ושולטים בה, היה מוכרח לקיימה, כי היו כופין אותו ע"י וואכמאן ע"י שטראפפע (עונשים) וכדומה, ועכשיו אין אחד יכול לכופו על קיום התורה. ואדם אחר אמר ששמחה שלו היא משום שהיה חייב לחבירו מעות ונשבע אצל הס"ת ועכשיו נפטר.

אך השמחה שאנו שמחים בה כעת היא שמחה שלימה לשם מצוה, ששמחים במה שזכו הנשים לקיים המצוה של כתיבת ספר תורה, וכמו שלמדו חז"ל (סנהדרין כא:): ממה שכתוב ב'פ' וילך (לא, יט) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישימה בפיהם, למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל, כי אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבותי וגו', וענתה השירה הזאת לפנינו לעד כי לא תשכח מפי זרעו וגו', ועיין בפירש"י שיש כאן הבטחה לישראל שאין התורה משתכחת מזרעם לגמרי.

והנה בשו"ת שאגת אריה סימן לה וסימן לו יצא לדון האם גם נשים חייבות במצוה זו של כתיבת ס"ת כאנשים, וצידד לפטרם ממה שכתב הרא"ש (עמ"ס מנחות בריש הלכות ס"ת, והובא בטור יו"ד סימן ער) על מצוה זו בזה"ל, וזהו בדורות הראשונים שהיו כותבים ס"ת ולומדים בו, אבל האידינא שכותבין ס"ת ומניחין אותו בבתי כנסיות לקרות בו ברבים מצות עשה היא על כל איש מישראל אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם להגות בהן הוא ובניו, כי מצות כתיבת התורה היא ללמוד בה כדכתיב ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם, וע"י הגמרא והפירוש ידע פירושי המצות והדינים על בריים, ולכן הם הספרים שאדם מצווה לכתבם וגם לא למכרם אם לא ללמוד תורה ולישא אשה, עכ"ד הרא"ש.

ועיין בפרישה שכתב דלפי"ז אין מצוה בזמנינו לכתוב ס"ת כלל כי דוקא בימיהם שהיו לומדים תורה שבע"פ שלא מן הכתב, היו צריכין ללמוד מספר

◆ פרשת השבוע ◆

מכתי"ק של רבנו מהרש"מ הכהן מאמסנא זי"ע

ההכרה הבהירה בחיוב קיום התורה הקדושה כמו שניתנה לנו בלי שום גרעון והוספה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה וגו' (דברים יא כו).

ובעה"ט כתב שס"ת את הברכה אשר תשמעו ס"ת תורה.

ויש לפרש מה שאמר על נתינת הברכה והקללה לשון ראה, שהוא מורה על האמונה השלימה והברורה וההכרה הבהירה בחיוב קיום התורה הקדושה כמו שניתנה לנו בלי שום גרעון והוספה, שבאופן הזה המצוות ששמענו הם אצלו בבחינת ראייה. כי דבר שאדם מכיר בו בבהירות נקרא בבחינת ראייה כמו שכתוב (שמות כ טו) וכל העם רואים את הקולות וגו', היינו שהיה הדבר ברור אצלם כמו ראיית העינים, וכן מצינו על לשון ראייה שהוא כמו שאומר על דבר שרואה שכן הוא ונכנס בעיניו, כמו שאמר במשנה באבות (פ"ב מ"ט) רואה אני את דברי אלעזר בן ערך דהיינו שנראה והוטב בעיניו שכן הוא. וזהו שאמר **ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וגו' אשר תשמעו אל מצוות וגו'** שיהיה חיוב קיום התורה והמצוות דבר ברור אצלכם בלי שום ספק ובאמונה שלימה שכן הוא.

וכן איתא בספרי עה"פ (דברים לב מו והובא בפירש"י) ויאמר אליהם שימו לבבכם לכל הדברים אשר אנכי מעיד בכם היום אשר תצו את בניכם לשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת, צריך אדם שיהיו עיניו ולבו ואזניו מכוונים לדברי תורה, וכן הוא אומר (יחזקאל מד) ראה בעינים ובאזניך שמע ושים לבך לכל אשר אנכי מראה אותך וגו'. דהיינו שיהא דבר חיוב קיום התורה והמצוות ברור אצלו באמונה ברורה, ולהיות מאמין בה' ובתורה"ק שהיא לא תהא מוחלפת, ולא לומר ח"ו שצריך לקיים התורה לפי הזמן והעת, כי העת הוא כמו שכתוב בתורה"ק.

ובאופן הזה ממילא יוכל להשפיע גם על סביבתו שילכו כולם בדרך הטוב, וע"כ אומר **ראה** בלשון יחיד ו**נותן לפניכם** בלשון רבים, שכל יחיד צריך לכלול עצמו באחרים ג"כ לקרבם לעבודת ה'.

וע"ז כתב בעה"ט שס"ת א"ת הברכה אשר תשמעו היא תיבת תורה, ללמד שע"י לימוד תורה תדעו איך צריכים לקיים התורה והמצוות כמו שכתוב באבות (פ"ב מ"ה) אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד, ובקדושין אמרו גדול התלמוד שמביא לידי מעשה.

(מתוך דרוש לפרשת ראה בבית הכנסת דחברה תהלים, שנת תרע"ט)

וכמה יש לעורר על זה כי היום בעוה"ר הוא בהיפך שההורים מונעים בניהם מהתורה שהיא חיינו ואורך ימינו, בשביל ללמוד חכמות זרות, שלפי דעתם יהיה להם ע"ז יותר הצלחה בפרנסתם, והוא בבחינת מש"כ באיכה (א, יא) נתנו מחמדיהם באוכל להשיב נפש, היינו שנותנים התורה הק' שהיא מחמדינו וחיות נפשנו בשביל האוכל והפרנסה.

רמז במוסר נאה במאמר רבה בר בר חנה בב"ב

ובדרך מוסר יש לומר הרמז בדברי הגמ' בב"ב בפ' המוכר את הספינה (עג): אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא וחזינן הנהו אווזי דשמטי גדיפיהו משמנייהו [נפולות נוצה שלהן מרוב שומן], וקא נגדי נחלי דמשחא מתותיהו [נמשכים נהרות של שומן מתחתיהם], אמינא להו אית לן בגוייכו חולקא לעלמא דאתי, חדא דלי גדפא [הגביהה לי הכנף רמז זה חלקך לעתיד לבא] וחדא דלי אטמא [השוק], כי אתאי לקמיה דרבי אלעזר אמר לי עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין. ופירש הרשב"ם, שבחטאתם מתעבב משיח ויש להם צער בעלי חיים לאותן אווזים מחמת שומן.

וי"ל **דהנהו אווזא** הם משל לנשים ע"ד שאמר עליהן רב גידל בברכות כ. דמין באפאי כי קאקי חיורי, ומה שאמר **דשמטי גדיפיהו** היינו כמו שהולכות הנשים היום בעוה"ר במלבושי פריצות בגילוי הזרועות, וזה **משמנייהו** היינו מחמת רוב הטובה שיש להם בעוה"ז, ומה שאמר **וקא נגדי נחלי דמשחא מתותיהו** ידוע שהשמן רומז לחכמה, והיינו שראה בדעתו החכמות הזרות והנכריות שלמדו מהם, כל מיני בילדוג ופערשידינע קולטורין. **אמינא להו אית לן בגוייכו חולקא לעלמא דאתי**, היינו ששואל אותן האם יש לכם גם מצות ומעש"ט להיות לכם לעולם הבא, והאם יש בכם לכה"פ גם יודישע רעליגיעזא בילדונג מחכמת תורתנו הק' וידיעת מצוותיה. **חדא דלי גדפא וחדא דלי אטמא**, היינו אחת הראתה פיטומה בשומן יד ואחת הראתה שומן הרגל, שלא היה בידן כי אם מתענוגות העוה"ז שהיו מעדנות בהם עצמן, ואף לא נתנו מחלקן לאחרים כלום. וע"ז מסיק רבי אלעזר **עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין** מדוע לא חנכו את בניהם ובנותיהם לילך בדרך התורה ולידבק בדת ישראל, ואף הנשים יקיימו ג"כ מצות צדקה וילמדו הדינים השייכים לנשים מהתורה הק'.

רמז בתורה לסעודת הכנסת ס"ת והדרשה

המנהג הוא שבעת נתינת ס"ת נוהגים לומר דרשה וגם לעשות סעודה, וסעודה זו היא נחשבת סעודת מצוה כמ"ש בשו"ת חו"י (?). ובדרך צחות יש לציין רמז מהתורה"ק לזה ממה שכתוב במצוה זו **ועתה כתבו לכם את השירה וגו'** ובעת קיום מצוה זו **ולמדה את בני ישראל** רמז שיאמר דרוש שהוא לימוד ומוסר לעם, וגם **שימה בפייהם** היינו ליתן מאכל בפייהם ולערוך סעודה לכבוד המצוה הנעלית.

יעזור השי"ת שנקיים כראוי מה שכתוב בתורה"ק ונילך בדרכי השי"ת בתורה ומצוות כדי שיהיה ביכלתנו להתקרב אליו ולהתפלל לפניו, ואף הוא ישמע קול תפילתנו אבי"ר.

תורה המתוייגת כהלכתה וכו' אבל בזמנינו זה נעשה לנו היתר לכתוב לנו ספרים דפים דפין א"כ למה לנו לזלזל בכבוד ס"ת לחנם ללמוד מתוכו שלא לצורך וכו', והעתיקו הש"ך ומסיק נמצא בדורות הללו שאין לומדין מתוכה ליכא בהן מצות עשה, וכן נראה עיקר כהרא"ש, ודלא כהב"י וב"ח שכתבו שדעת הרא"ש דודאי איכא מצות עשה בכתיבת ס"ת אפי' בזה"ז אלא שיש ג"כ מצוה לכתוב חומשי התורה ומשנה וש"ס ופירושיהן, עכ"ד. עכ"פ מבואר מכ"ז שעיקר מצות כתיבת הס"ת הוא בשביל ללמוד מתוכו, ואם כן הנשים שאינן בכלל לימוד תורה אינן חייבות במצוה זו. ועיין בספר המצוות להרמב"ם שכתב בסוף העשין שהמצוה הי"ח [כתיבת ס"ת] אין הנשים חייבות בה. ע"ש. ועיין עוד בשאגת אריה שם מה שהאריך.

משקל וכוח רב יש לאישה הכשירה המסייעת

לבעלה ולבניה ללמוד תורה

אך נ"ל דגם את"ל שטעם מצות כתיבת ס"ת הוא משום הלימוד בה, אכתי אין הנשים מפסידות שכר מצוה זו, כי ידוע מה שאמרו חז"ל (ברכות יז., ועיין סוטה כא.) נשים במאי זכין באקרויין בנייהו לבי כנישתא ובאתנא גבריהו בי רבנן ונטרין לגבריהו עד דאתו מבי רבנן, הרי שהגם שאין האישה חייבת בלימוד התורה, בכ"ז יכולה להביא עצמה בחיוב הזה שלא נצטוותה בה, ע"י שמסייעת לבעלה ולבניה בלימודם, ושכרה איתה מאת ה' במידה גדושה. ועיין בזה בשו"ע יו"ד סימן רמח סעיף ה' שאם האישה השכירה מלמד לבנה, אם ידע הבעל ושתק ודאי ניחא ליה במה שעשתה, [והיינו כענין הדין שמבואר בסעיף הקודם לו שמקבילין מן הנשים דבר מועט, ועיין בשו"ת נודע ביהודה קמא יו"ד סימן עב מה שביאר בזה עוד מטעם דאין אדם חוטא ולא לו, שודאי לא היתה גוזלת מבעלה ליתן לצדקה].

וידוע שכח גדול ומשקל רב זה, כמו שרואים שהאשה יש לזה השפעה גדולה עליהם והוא סיוע עצום להם, לעומת זאת גם להיפך אם האישה אינה רוצה בכך, היא מסייעת לעצת היצר בזה, שגורמת לבטל הבעל והבנים מתלמוד תורה רח"ל. ע"כ האישה המשכלת תתן אל ליבה לבחור את החיים ואת הטוב ולהחזיק ולסייע לבעלה ולבניה בת"ת ובדאי יהיה שכרה גדול בעוה"ז ובעוה"ב.

עכ"פ כמו"כ בענייניו שהגם שהנשים אין מחויבות בתלמוד תורה מ"מ הרי יתכן שיהיה להם חלק בת"ת ע"י שמסייעות לזה, א"כ כיון שנותנות ספר תורה לבית הכנסת וקורין בה האנשים, ממילא גם להם יש חלק במצות כתיבת ס"ת כמו האנשים שמחויבים בזה. ובפרט במצות כתיבת ס"ת שכתוב בה ועתה כתבו לכם וגו' וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו וגו', היינו שיש כוונה מיוחדת בזה שלא תשתכח התורה מישראל וימשך המסורת לדורות עולם, ובזה יש חלק נכבד גם לנשים המגדלות את צאצאיהם לתורה, שבזה נמשכת מסירת התורה לבל תשתכח לעולם.

ומעתה יקחו הנשים זה הכלל בביתם גם כן שיהיו מסייעות לבעליהם ולבניהם ללמוד התורה"ק וידיכו את צאצאיהם בדרך ישראל בתומ"צ, ובשכר זאת יזכו לבנים טובים גדולים בתורה וביראה, וירוו מהם רוב נחת, וכמו שכתוב במשלי (י, א) בן חכם ישמח אב וכן כסיל תוגת אמו.